

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XLVIII. Lingua querula multiplicia suæ improbitatis dat specimina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

De querulâ linguâ. Caput XLVIII.

715

bant, hæc cervum timidissimum arguunt. O Petre, quis promittit, debitor est, & veritatis urgente sententia, sponsionis fidem compellitur implere:

Non est amici polliceri, sed dare.

Valde deformis est Oratio, si res non comiteretur verba. Aversatur hanc humanitatem Deus, quæ tam exportrecta est promittendo, tam adstricta præstando. Vult ille homines inter se sincerè agere, nec linguam tam procul abire ab animo. Et quemadmodum Deus mutuum à nobis amorem exigit, sic mutuum quoque fidelitatem, quæ amoris filia est. Nec pœna illos claudendo pede sequitur, qui fidem aut negligunt, aut violant. *Quoniam, qui malignantur, exterminabuntur.* Malignari, est, ingentia in os polliceri, phaleratis verbis ducere, in spem maximam impellere, verbis dapilem esse, reipsa Eucليونem agere. Et quid his moribus vulgaris? Nec illud vulgi carmen à vero abluat:

*Annis mille jam peractis,
Nulla fides est in pactis,
Mel in ore, verba lactis,
Fel in corde, frans in factis.*

Manus ergo longas & liberales, linguam modicam & brevem habeamus. Longæ sine manus, quæ Artaxerxi cognomen dederunt Longimani, quod præsentibus atque absentibus aperta protensaque manu benefaceret. At verò lingua sit adstricta & brevis, quæ non in longos logos, aut prolixas deplorationes, aut multa promissa excurret. Ita promittat, ut promissa perficiat. *Displicet Deo infidelis & stulta promissio.*

Q

CAPUT XLVIII.

Lingua QVERVLA multiplicia suæ improbitatis dat specimina.

Plutarchus petitisissimus ille morum magister, elegantem inter ceteros libellum de garrulitate vulgavit. In hoc scripto refert ab Amasi Aegypti rege, Biani seni missum bovem jam in victimam altarium, & simul monitum Biantem, partem bovis & optimam & pessimam eximere. Ille linguam exemit solam, & remisit cum dicto, Nil pejus, nil melius esse linguâ. Dictum ex tripode credendum.

Post tot linguas, linguas sanè pessimas, non melior prioribus adest lingua, quam *Querulam* vocant; monstrum horrendum, ingens, quod ab improbitate multiplici, Orbe toto notissimum est. Hanc linguam hæc dissertatione sumptis explicandam.

§. I.

Lingua Querula tam ubique potens est, ut suis querimonis Orbem impleat, nec ea unquam primum caput Genesios potest addiscere, tam stupida & nullius memoria est. Genesios liber narrationis principio hoc testatur: *Viditq. Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* At verò lingua Querula in rebus omnibus mali quid invenit quod deplorat. Et quamvis hæc lingua Christianum os occupet, occultis tamen & obliquis questibus Deum ipsam læssit, cum vix ulla res creata sic illi probetur, ut de ea non conqueratur, sed inaniter & impiè. Ecclesiaste monitum est: *In die bonæ frueri bonis, & diem malum præcave: sicut enim hæc, sic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum justas querimonias.* Deus olim Abrahamo de Ismaele ex ancilla nascituro prædixit: *Hic erit servus hominis, manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum; & è regione universorum fratrum suorum figet tabernacula.* Talem planè se gerit lingua Querula; omnium hostis accusat omnia; quidquid ei displicet, in jus ducit, &

A actionem movet. Linguarum querularum refertus est Orbis. Ubi domus, ubi xenodochium, ubi cœnobium, ubi palatium est, ubi latebræ ullæ sunt, in quibus non omnia his linguis perltrepan? Et quemadmodum diversissimi palati in discernendis cibis, ita dissimilimi genii sumus in effundendis querelis. Et quid, obsecro, in rerum naturâ est tam sanctum aut laudabile, de quo nemo conqueratur?

Lingua Querula toto die abundè habet quod queratur, & ut sibi semper similis sit, ad dici auspicium, etiamnum in lecto incipit ejulcemodi querulas voces spargere: Equidem non satis diu dormivi; pessimus canis somnum latrando sæpius interpellavit, & jam importunus excitator adest, & rumpit quietem. Subinde & sol reprehenditur tanquam nimium moratus in viâ: Et quando tandem, ajunt, lucefcet? Cum oculi extersi, cum vestes jam induendæ, querelæ iterum innumera; hoc plus æquo follicat, hoc nimis strictum, hoc laxum nimis est,

B istud non satis adheret corpori, hoc pedi non aptè respondet, illud nimis rugosum est, hoc planum nimis. Cum libri aperiendi, cum manus admovenda chartæ,

Tum querimur, crassus calamo quod pendeat hamor,

Perf. sat. 3.

Nigra quod infusa vaneat sepiâ lymphâ:

vers. 27.

Dilutus querimur geminet quod fistula guttas.

Neque hîc querelarum finis: Jam caput dolet, jam stomachus resolvitur, jam destillationes vexant, nunc malum in humeris, nunc in cruribus est; jam calculus infestat, jam dentes verminant, jam angina cruciat, jam cibi fastidium affligit, jam alia atque alia torquent: saepe plures morbi quam membra, quia unum subinde à diversis doloribus exercetur: hos autem aperire, consilium petere, remedia querere minimè vitium, nec indecorum: at verò queri & cum indignatione miseras suas deplorare, sapientis linguæ non est. Hæc lingua Querula spuma est. Quod si plures ejulcemodi lamentatrices linguæ convenient, tunc sanè plenis tibiis cantatur. Vix autem unquam duo colloquantur, quin aut novas fabulas, aut veteres querelas referant.

Miserias cum indignatione deplorare non est sapientis linguæ.

§. II.

Fuit viri duodecim magnâ familiaritate conjuncti sermonem ita conferrent, ut quilibet querelarum aliquid in commune diceret. Primus, in tempestatem & cælum peroravit, quod modò ut nimbosum nimis & tempestuosum, modò ut nimis serenum ac solum accusavit, modò ventos, modò malaciam, modò imbres, modò siccitatem nimiam, modò nimios aestus, modò frigora nimia; jam inconstantem & nubilentem aërem reprehendit. Et en, ait, quàm hæc fœda est, quàm turbida, quàm atrox & immoderata tempestas! Ita huic dicendi & conquerendi materiam præbuit cæli serenitas, & gravitas. Ita nec cælum, nec Deus placent omnibus.

Querelæ quorundam murmuratorum.

Alter, in uxorem querelarum plaustrum exoneravit. Uxor mala, inquit, quàm gravis, quàm longa, quàm intolerabilis crux! Di Deæque qualem ego nactus sum uxorem? improbam oppidò, & vix unquam taciturnam, nisi cum dormit; sed & in somnis garric Canidia, trivenefica.

Tertius, stipendium ac salarium tam suum, quàm aliorum in jus vocavit: Maximis, inquit, ac continuis laboribus urgeo, salario autem perquam tenui, & exiguo ludifcor; quis sumptu tam modico vitam toleret: equidem domino meo placeret, si laborarem ut asinus, aurum congererem ut gryphes, foliis victitarem ut bombyces. Jure queror; domini mei avaricia nimis vilem pensuiculam præbet.

Quartus in magistratum copiosè bilem effudit. Equis, ait, non queratur? Magistratus in quosdam tam facilis ac clemens est, in alios tam rigidus & severus. Dat veniam corvis, vexat censurâ columbas. Hic offam interit, alteri exedundum est. Hic dimittitur noxius, ille infons

0004

insons punitur. Disciplina deseritur, connivetur, amplum est sceleribus patrociniū. Et quis tot pecuniariis exactionibus par sit?

Quintus, in annonam querelas plurimas evomit. Annona structor videri potuisset, tam grandi supercilio pistorum omnes damnavit, suum pani pondus, farinam operam deesse causatus. Ita querelas in Curiam, pistrina, molendina, granaria, frumentatores & triumviros panarios effudit largissimè.

Sextus, militiam sibi sumpsit querelis lacerandam. Hic, ajebar, nimis lenti sunt & cunctabundi, hic præcipientes nimium, hic verò nihil fit: hic honores defunt, hic munerat; hic concilium militare hallucinatur, hic à ducibus est error; hic avaritia, hic superbia omnem militarem successum corrumpit: ita rem bellicam variè depioravit.

Septimus, de templo & divino cultu est questus. In hac æde, dicebat, conções nimis proluxæ, in illa nimis breves: in ceteris, quamdiu expectandum, dum rei divinæ initium fiat: hic erratur in cantu, illic in ceremoniis; hic omnia nimis operosè sunt & sumptuosè, illic neglectum & nimis perfunctoriè: istic confessarii vehementes nimis, & impatientes sunt, alibi mites nimium & planè ficulnei, ac propemodum elingues. Sint hæc vera, linguæ tamen querulis non sunt enuntianda.

Octavus, in ancillas & famulos querelis grassabatur: Hi homines, inquiebat, nimis jam imperiosi, contumaces, pigri, insatiabiles sunt, nullis iussibus, sed nec Manliis imperiis in officio satis continendi.

Nonus, in sacerdotes & viros religiosos examen querelarum emisit: Et isti quidem, ajebar, poculis rem agunt: hos effert superbia, istos inquinat avaritia, illos perdit otium, hi sacra bonæ Deæ non ignorant. Sic à querulis ad detractiones transitur.

Decimus, vitiosissimum ævum & degeneres ab avis posteros queribundus descevit: nec dixit, Ego tūque sceleratorum hominum pars sumus, sed omnem tempore culpam impegit.

Undecimus, Dei satellites & apparitores, Morbum, Mortem, diabolo querelis onerans: Mors, inquit, immanissima præmaturè mihi amicorum optimum abripuit: illic tragedias diabolus tragicissimas excitavit, cædis & malorum omnium mandator. Huius hominis querelæ vix ipsi Deo pepererunt.

Duodecimus, in suos obrectatores & inimicos innumeras querelas ore pleno efficiens: Hic, inquit, torvis me oculis intuetur: hic salutaris non resalutat: hic asperis in me verbis invecus est. Querulus iste homo non ante querelarum finem fecit, quam alii veterem telam ordirentur, repererentque querelas jam auditas, quod linguæ huic proprium, idem sæpius recantare. Atqui hi sunt, ut Thaddæus Apostolus loquitur, murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes, & eos eorum loquitur superba.

§. III.

Porro quid vos, auditores, de his sentitis, quis horum primum præmium obtinet? Si rationem & jus consulamus, primum præmium debetur illi, qui sic queritur, perinde ac si divina dispositio ei non displiceat, & idcirco modum Deo constituendum censcat. Alterum præmium ei debetur, qui magistrum querelis suis, allatat: non exigui res momenti est, iudicium agere velle iudicem. In tertiis consistit, qui tot tantisque querimoniis de aliis hominibus habet, ut cum primis ceteris. Apertissimum Christi dictum est: Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. In Mosen & Aaronem Judæi querelas plurimas congesterant. Sed illi querelis responderunt: Non contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. Verum, duodecim illis querulis censoribus breviter respondendum est; sua quemque censura feriat.

Iuda epist.
Canon.
vers. 16.

Matt. c. 25.
vers. 40.

Exod. c. 16.
vers. 8.

Primus de tempestate & iniuriis cæli questus est. Respondemus: Homo patientiæ non ignavus, contra tempestatem magis quam seipsum queritur. Divinam Ordinationem non tangit. Illud unum assidue ingeminat: Bene omnia fecit. Hominum aliquis peccat? Non aliud aliud fecit quam hoc reperit: Quis ego sum, qui iudicio servum alienum? Domino suo stat aut cadit. Sed nec contra tempestatem queritur.

Alter de uxore questus est. Respondemus: Quod tibi intrivisti, tibi exedandū est. Uxorē habes ut nactus.

Tertius de suo salario questus est. Respondemus: Qui non nescit se frustra & in cassum queri, nec tamen querelas desinit, is numos suos in petrusum sacculum mittit; quieti suæ consulere, si taceret.

Quartus contra Magistratum questus est. Respondemus: Qui toties errat in gubernandā domo sua, statim magistratum accusat, qui urbem aut provinciam gubernat. Discat ille prius pauculos suorum regere, vix deum alios docere poterit, quā ratione populus sit regendus. Ita in alienis linceis, in nostris talpæ sumus.

Quintus de annonæ caritate questus est. Respondemus: Ubi demum omnia & ubique locorum ad redissimam amulsum erunt composita, nos non amplius erimus superstitēs. Hoc interim re ostendamus, vechigal magnum esse parumquam: pistoribus & molitoribus sui sunt iudices, qui farinam inspiciant; vitam nos nostram inspiciamus, & illud sæpius cogitemus: Bona verba non raro meliora esse quā dona.

Sextus contra nostratis militiæ rationem questus est. Respondemus, & tūc querimus: Quorū obsecro querulus hic homo stipendia fecit, quibus ducibus militavit: an unquam in hostem gladium strinxit: an unquam plumbeam glandem extorsit? Ergo, ne futor ultra crepidam. Milites de armis, Mathematici de stellis, architecti de ædificiis, navarchi de ventis, medici de morbis cruditi, quā alii, loquuntur.

Septimus de templorum ministris & maxime de concionatoribus questus est. Respondemus: Qui sine Deo peccato est, primus in illos lapidem mittat. Ubi quis munus suum exactissimè, & ad ungem executus fuerit, alios fortassis rectius docebit.

Octavus de famulis & ancillis questus est. Respondemus: Aut talis nunquam servit, aut memoriam omnem perdidit. Plato ait, neminem regem non ex servis esse oriundum, neminem non servum ex regibus.

Nonus de sacris hominibus & religiosiis viris questus est. Respondemus: Urbs munda conservatur hac ratione, si quis paterfamilias viam publicam ante aedes suas conservet mundam; reliqua curabit magistratus. Optima scientia est, Notitia sui: qui seipsum novit, in alios non temere sententiam dicet. Deinde iniquum est, uno delinquente omnes accusare. De Religiosorum domibus idem pane dicendum, quod de sua Augustinus: Neque mihi, ait, arrogare audeo, ut domus mea melior sit, quam arca Noë, ubi tamen inter octo homines unus reprobus inventus est; aut melior sit quam domus Abrahæ, ubi dicitur: Ejice ancillam & filium ejus, &c. aut melior sit quam cohabitatio ipsius Domini Christi, in qua undecim boni perierunt & solum Iudam tolerarunt, aut melior sit quam calamus ipsius, unde Angeli ceciderunt.

Decimus de temporum iniquitate questus est. Respondemus: Seneca conjux famulam habuit Harpallenem, hæc subito desit videre, se tamen cæcam esse non scivit: ideo totam domum ut tenebrolam accusavit tenebræ in ipsius oculis fuerunt. Idem nobis accidit: accusamus tempora, cum nostra sit culpa.

Undecimus de morbis & morte questus est. Respondemus: Olla enim de figulo quæta est, quod eam parietis allisset: at nemo hanc querelam non stultissimam, dixit: hoc jus figuli est, fingere vasa & frangere prout ipsi placet.

Duode-

Daodecimus de suis obreçatoribus & inimicis querulus est. Respondemus: Auguste Vindelicorum duo religiosi viri ostiatim mendicarunt. His pro stipe homo improbus restim porrexit: quem illi reverenti osculo acceperunt & gratias egerunt, ædificio suo rem fore percommodam asserentes. Omnium inimicorum nostrorum nequitia & technæ funes sunt & restes, quibus nostra onera, nôsque ipsi attrahamur in cælum. Quid ergo habemus iustæ querelæ? gratiæ potiùs sunt agenda.

§. I. V.

Sed obicias: Ergo anxias & acerbas aggritudines explicare non licet? imò verò licet, sed eo loco atque iis hominibus quibus oportet. Hoc non est querelam effundere, sed medicinam petere. At verò tam multis aliis, & toties molestias suas oggerere, conquestio supervacanea, & plerumque damnofa est. Deinde inter querelas ita nonnunquam effervesceat animus, ut tacito passu ad obreçationes & calumnias fiat transitus, quas nos iustas querelas nominamus. Sed obicias iterum:

Quis adeò ligati oris sit, ut cùm scierit se non nisi vera locuturum, querelas tamen omnes comprimat? quandoque solatio est eas effundisse. Si effundantur in amicum suum, è quo consilium speretur vel auxilium, subinde non obfuerit: at verò querimonias ubique spargere, omnium aures iis fatigare, malum asperat, & ulcus facit grandius, præsertim si hoc resciant illi, de quibus querimus. Quamvis & ii hic monendi sunt, quos querelæ perunt, ne ea quæ de se dici audiunt, contemptum transeant, velut inania murementa, & merissimas querelas ne dicant; Servis & subditis nunquam desunt intempestivæ querelæ: quin potiùs examinent rem quæ aliorum questus provocat, an ea nihil æquiritatis habeat; pensent singula, num juvare possint, num parere debeant, an nonnihil cedere, & onus levare conveniat. Iniquum est si domini omne sibi jus in servos aut subditos tribuant: Nemo bonus iudex in causâ propriâ.

Sionis Rex David à Joabo, quem suæ militiæ præceperat, acerrimis querelis flagellatus, non tantum hominem benignè audire, sed & executus est, quæ suus sibi famulus dictarat exequendum. Nunc igitur surge & prode, inquit Joab, & alloquens satisfac servis tuis. Surrexit ergo rex, & sedit in portâ. Quid potuisset mitius aut dicere, aut facere potentissimus regum, nam querelas acerbissimas? Has audiit mitissimus regum, sed non retorfit? suum illud potiùs usurpavit: Domine, ut jumentum factus sum apud te, & ego semper tecum; neminem accuso nisi meipsum; de nullo conqueror, nisi de meipso; palus an hordeo pascas, ileo; jumentum sum.

Hebraeus propheta Jonas non semper Domini jumentum esse voluit. Et hic ipse est qui luculentum querulæ linguæ specimen præbens, contra divinos jussus variè conquestus est. Cùmque jam pæne non haberet contra quem quereretur, in res inanimas linguam querulam emisit. Nam hederam à vermiculo perrosam gravibus querelis convulvit. Cui Deus: Putasne, inquit, bene trasceris tu super hederam? Cui Jonas audacter: Bene irascor ego, usque ad mortem. En iudicem, sed malum & queribundum: qui causam propriam censet acquissimam. Quemadmodum igitur par est ut magistratus & domini, servorum ac subditorum querelas, non primo aspectu rejiciant, sed examinent atque perpendant, ita subditi suas querelas non pertinaciter, velut acquissimas defendant. Sæpiissime utraque pars errat, errorem fateri & corrigere neutra vult. Ille imitator Christi prudenter: Domine, inquit, quid possum conqueri, si me deservio? Si rectè me inspicio, nunquam mihi facta est injuria ab aliquâ creaturâ, unde nec jussu habeo conqueri adversum te. Jumentum nec de pabulo, neque de lecto, neque de domicilio queritur. Cum sapientissimo rege sapit, qui hoc idem de se affirmare audeat: Vi jumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.

Isaïas divinam benevolentiam pollicetur: Si, ait, ab Is. cap. 58. flueris de medio tui catenam, & deservis extendere digitum, & loqui quod non prodest: tunc invocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dices: Ecce adjum. Primò omnium auferenda est catena. Heu, quàm misera est vita, quæ noxas, noxas, scelera sceleribus velut annulum annulo connectit! tollatur hæc catena, & redibit divina gratia. Alterum est; Contine digitum, ne minare, ne illud: minaces, iracundi, illusores intento digito loquuntur. Tertium est; si deservis loqui quod non prodest. Inter sermones prorsus inutiles pane inutilissimus est querela, quod non quæ rarissimè prodesse, ferè semper nocere solet. Jobus: Quia, inquit, querelas in me reperi, ideo arbitratus est me inimicum sibi. Sint querelæ veræ, sint iustæ, sed quid tum postea? quid querimoniis juvatur? caussam bonam vix unquam adjuvant, causam malam plerumque deteriorem faciunt querelæ. Ergo desine loqui quod non prodest: Siracides etiam horrat: Fili in bonis non des querelam, & in omni dato. Tot sanctissimi martyres minimè omnium queruli fuerunt, quos Ecclesia vel ideo etiam veneratur & laudat: Non murmur resonat, non querimonia, sed corde tacito mens bene conscia conservat patientiam. Hanc laudem jure optimo tulit sanctissimus par conjugum Zacharias & Elisabetha; Nam, erant iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & justificationibus Domini sine querelâ. Nemo de illis queri potuit, sed nec ipsi de aliis questu sunt; sorte suâ contenti vixerunt, verè sine querelâ.

Prisci dicere solebant, non decere sapientem, modò in hunc, modò in illum declamitando, veritatis oculis caliginem offundere. Malè audit de quo dicitur: Est homo querulus, nemo ei satisfacit; cum omnibus injuriam exposulat. In viro religioso hoc grande vitium est. Quamobrem abbas Pastor dictitabat: Qui querulus est, monachus non est. Homo religioni addictus non facile dere ullâ conqueratur, instar jumenti, cuius fortunæ omnes à nutu domini pendent. Monstruosius, sic dicam, monstrum videri potest, cænobitæ querulus, quàm alina loquens.

Hominem seriò probum Ecclesia hoc afficit encomio: Ecce homo sine querelâ, verus Dei cultor & permanens in innocentia suâ. De querulo mutatis vocibus canendum: Ecce homo plenus querelâ, ventris sui cultor, & permanens in stultitia suâ; quidquid ad stomachum non facere putat, repudiat. Tantò inter omnes pretiosior Jobus & unicè æstimandus, quia à Satanâ tam dirè habitus ut nihil sui corporis haberet, quod sanum diceret præter linguam, fors ideo non ulcerosam, ut eam in querelas laxaret, ut cælum omnèque cælites execraretur, ut hostibus suis omnibus pessimè precaretur; Et tamen in omnibus his non peccavit Job cap. 1. Job labijs suis. Ipse quidem de se affirmat: Derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Læsa & afflicta erant omnia, & una supererat lingua, quâ usus est non ad querelas, sed Dei laudes & gratiarum actiones. Sit nomen Domini benedictum. Non est melior, non est brevior, non est suavior cantuicula, in miseriis & ærumnis, in rebus adversis omnibus quàm hoc ipsum Jobi carmen: Sit nomen Domini benedictum. Nihil agimus querelis, nisi quòd causam nostram plurimum labefactemus, perinde ut qui funiculos implicatos nec solvere potest, nec rumpere; dum luctatur, arctius eos implicat, & pluribus nodis contringit. Quin ergo allicum illum imitatur, qui in cultu regum consueverat, cuius notissima vox est. Nam cùm illum quidam interrogaret: Quomodo rarissimam rem in aula consecutus eslet, senectutem? Injurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo. Sape adeò injuriam vindicare non expedit, ut ne fateri quidem expediat. Et de Ira c. 33. nos profectò tantò chariores Deo famuli erimus, quanto minus

Id minus queruli. Probissimi hominis illustre protus indicium est; De nulla re conqueri, nisi coactum.

R

CAPUT XLIX.

Lingua REVELANS secreti, quadruplici nos malo afficit.

Malum ovum malus corvis; veteri verbo jactatur. De ovis pellimis Isaias vates praemonens: *Conceperunt laborem, inquit, & pepererunt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt, & telas araneae texerunt: qui comederit de ovorum, morietur: & quod confortum est, erumper in regulum.*

Aspidis ova, ut Bartholomaeus Anglicus testatur, excludit rubeta; rana non minus aspide venenata. Cum rubeta fomento rupta est ovi crusta, exit regulus, aspide & rubeta venenatior, qui vel oculis ne catat primum quod ab eo necari solet, est rubeta mater. Quisquis de abentibus contumeliose loquitur, & id tanquam arcanum non evulgandum alienis auribus committit, is alteri aspidis ovum supponit cui incubet. Alter aliquanto tempore fovet ovum silentio, demum garrulitate ac imprudentia excludit. Atque hinc regulus qui nonnunquam patrem & matrem, auctorem & fautorem necat. Idcirco ingenti circumspectione opus, quidnam arcani, & cuiusnam id auribus committatur. Neque eum dumtaxat, qui haec talia narrat, attentum volumus & circumspectum, sed & illum qui narrante audit: huic sedulo cogitandum quid sibi & a quo committatur, ne istud temere ac imprudenter emanet. Si secus fiat, ingentia hinc damna oriuntur. Hanc ob causam Alphabeti series ad litteram caninam nos ducit, quae linguam pessimae famae commonstrat. Ea Revelans arcanum nominari solet. Quantum vero nocuementi adferat haec lingua, quantis discordiis orbem misceat, qua demum ratione haec pestis coeetenda sit, hoc capite demonstrabimus.

Quis ovum aspidis alteri supponit cui incubet?

§. I.

Arcanum hic & secretum id dicimus, quod vel secrete ab aliis auditum, vel certe a se tale quippiam est quod silentium exigit. Subinde res adeo arcana non est, sed quoniam alter rogavit: *Tecum habeto*, profecto edicenda non est. Et multo magis clausa sunt habenda consilia, quod ipsum etiam iurjurandum poscit. Quidquid denique inter duos aut plures occultis arbitriis disceptatur, alto silentio premendum est. Quisquis tale quid edicit, iure fatilis gerro dicitur, ut qui linguam habeat rimarum plenam, hac atque illac disfluentem, uti sunt Danaidum dolia semper pertusa, quibus quidquid infunditur, perditur. Atque hinc mala nascuntur plurima: numeremus.

Primum est: Magna levitas animi, & puerilis simplicitas se prodit in eo homine, qui nihil secreti potest tegere, sed audita mox obvis enuntiat. Imperitus lusor est qui favente forte pictas chartas aliis ostendit, seque ridiculum facit. Sed ut vulgus argatur, quatuor sunt, quae abscondi nequeunt, Palma in clivo, stramen in calceo, fusus in sacco, arcanum in faruo. Nec sapientiores ii, sed & nequiores, qui dicta ejusmodi ab aliis exproscantur, quae proximo cuique venditent. Et fit quandoque ut narrationem celandam audiat is ipse de quo male instituta est. Siracides hos locutuleios praegnantem feminam confert, quae partui vicina dolet, ingemiscit, luctatur; sic, *A facie verbi parturit fatuus*. Nec quiescit miser dum partum suum enixus sit in lucem, & quae auribus concepit, totis buccis effuderit. Si quid ad canis aut felis caudam alligetur, quanta inquietatio sequitur? ut

Eccli. 6. 19. vers. 11.

Mala est lingua revelante proventientia. 1. Magna levitas animi se prodit in homine.

Acurrunt, ut saliant, ut furent inquieti animantes? nec ullo loco consistunt, dum alligatum excussent. Non aliter Revelans lingua impetu fertur ad eloquendum. Et ea saepe gestit libidine sua effutiendi, ut non via solum & audita narret, sed illa quoque misceat, quae suspicatur, quae fingit: falsa sintan vera, juxta habet. Grande hoc malum est, animi sui levitatem sic omnibus spectandam proponere, ut quamplurimi norint hominem mentis inopem esse.

Alterum malum est, qui secreta reteggit, fidem amittit, nemo est qui se suaque velit illi committere. Sitacitas hoc credimus: *Qui denudat arcana amici, fidem perdit, & non inveniet amicum ad animum suum.* Erit qui patitur reddat. Hanc profecto viam tener divina providentia, & potissimum in linguae vitii, ut quemadmodum ille de isto contumeliose loquitur, sic alii de illis & sicut ille commissi sibi effusit, ita nec alii arcana illius celent. Salomon luculentè pronuntiat: *Qui ambulat fraudulenter, & non revelat arcana, qui autem fidelis est animi, celat amici commissa.* Nimirum hoc dicerem est qui ambigat fidei virtutem, audita mox foras eliminat; fidus & prudens secum habet, quae audit. Arcanorum revelatio à fraudulentia & infida plurimum mente proficiscitur; fidelis enim commissis conceditque sibi alto premit silentio, quia enim fide ab amico rem accipit, eadem servat. Ille in huius finem reposuit; iste committentis affectui respondet, & non fallit. Si verò proditor, infidus est, amicus non est. Proinde nihil illi credendum. Venuinus vates cavendum eum monet:

Fingere qui non visa potest; commissa tacere qui nequit, hic niger est, hinc tu Romane caveri.

Addit, quam suaviter arcanum exprimi soleat:

*Tu lenis tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu sapientium
Curas, & arcanum iocoso
Consilium retegis Lyao.*

Chaec lenia tormenta, subsequitur caecus amor sui, Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem Arcanig, fides prodiga, per lucidior vitro.

Lucretior dolosus est vinum, ut Plautus putat, pedes captat primum, imò verò linguam, cui sic captae secretum facile rapit.

§. II.

Tertium malum est: Qui sibi dicta mox foras eliminat, non tantum fidem, sed & amicum perdit. Siracides hoc affirmans: *Est, inquit, concordatio, exceptio convicio, & improperio, & superbia, & mysterii revelatione, & plagā dolosā, in his omnibus effugiet amicus.* Omnis amicitiae nexus solvitur, & vix unquam iterum copulati potest, quae his modis dissoluta est. 1. Conviciis alto citroque jactis. 2. Improperio, cum aut ille donum exprobrat, aut ille doni vilitatem exaggerat. 3. Fastuoso amici contemptu. Amicitia aut pares accipit, aut pares facit: hinc perit illa, si alter alterum velut inferiorem despiciat. 4. Vulnere per fraudem inflicto: Gravius sentitur damnum quod ex obliquo venit. 5. Revelatione mysterii: Difficile est amicos componere post hanc injuriam detecti arcani. Deum quidem omnibus his modis laedimus, sed reconciliari Deo facillime possumus. Non eadem inter homines est ratio: non raro qui fidem semel violavit, semper infidus creditur, qui semel offendit, semper hostis censetur.

Ergo cui cordi est fides & amicitia, non tantum secreta non aperiat, sed & societatem eorum caveat, qui ore lubrico quod audiunt, mox effundunt. Ita leges divinae serid mandant: *Ei qui revelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commisceatur.* Evadit enim Ambrosius: *Cum omnia, inquit, nobis nostra essent communia, individui spiritus, individui affectus, solum tamen commune non erat secretum amicorum, ut fidem servaremus. Sa- pientissimus*